

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
גאב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב ובעל "שבט הלוי"
ע"י הגאון רבי משה שטיין שליט"א

בס"ד, עש"ק אח"ק תש"פ

קובץ שאלות בענין הנגיף (י)

תפילה בחצרות

בשולחן ערוך (סי' צ' סעיף ה') שאין להתפלל במקום פרוץ אלא במקום המוקף מחיצות [וסתימת הדברים שמקום מקורה בלי מחיצות נחשב כפרוץ וצ"ע]. והנה כהיום רבים מתפללים בחצר ובחניה וקשה לעשות שם מחיצות, ונראה להקל בזה כמ"ש במ"ב (שם ס"ק י"א) ועוברי דרכים לכ"ע מותרים להתפלל בשדה, ונידו"ד להא דמי. ובמקום שניתן לעשות מחיצות נראה שלזה צריך מחיצות גמורות ואינו מועיל לעשות מחיצות של צורת הפתח בלבד, שאין זה עושהו למקום צניעות, וכן אין מונע את ההפרעה לכוונת התפילה. ואם עשו מחיצות ועשו שם צורת הפתח, אמר הגרמ"ש קליין שליט"א מו"צ בבית ההוראה שפתח עראי כזה פטור ממזוזה [דזה כבית שער עראי דפטור ממזוזה עי' בספר מבית לוי יורה דעה הל' מזוזה (עמ' תכ"ג) משו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קע"ט)].

תפילה בחצר בית הכנסת בכותל המזרח

במ"ב (סי' צ' ס"ק ט"ו) כ' מתשובת יד אליהו (סי' ז') דמה שאמרו גבי המתפלל אחורי בית הכנסת לא שייך אלא דווקא כשהוא מתפלל שמו"ע והציבור בביהכנ"ס מתפללים שמו"ע, ובספר מאמר מרדכי חולק עליו [שגם אם אין הציבור מתפללים בביהכנ"ס שמו"ע רק הוא מתפלל שמו"ע הוא בכלל האיסור]. ובמ"ב (ס"ק כ"א) שבחדר שנבנה אחורי כותל המזרח של בית הכנסת מותר להתפלל דחדר הוא ואין נראה כאחורי ביהכנ"ס, ודווקא חדר אבל בחצר אסור (כמ"ש מג"א ובשועה"ר (ס"ח) ופמ"ג (א"א יב', יג')). ונראה שאם המקום הראוי לתפילה הוא בחצר בית הכנסת במזרח יש להקל כהיד אליהו, כיון שאין מתפללים כעת שמו"ע בביהכנ"ס, ואפשר שכשביהכנ"ס סגור לגמרי קיל טפי.

נפילת אפים שלא בבית הכנסת

במשנה ברורה (סי' קל"א) הביא שתי דעות אם אומרים נפילת אפים כשאינן ס"ת ויש ספרים, ומרן זצ"ל הורה בכולל בישיבת חכמי לובלין שכיון שיש ספרים יש לעשות נפילת אפים במנחה. אך נראה שאם יש שם רק סידורי המתפללים אין זה נחשב כמקום שיש ספרים. [ובחוט שני (הל' יו"ט עניינים אות י') כתב ג"כ דכל זה רק כשהספרים באופן קבוע].

ס"ת בדירה אחת
המתפללים במגני המרפסות ויש ס"ת בדירה אחת, אין זה נחשב גבי שאר המתפללים, כיש במקום ס"ת ורק מי שבביתו הס"ת נופל על פניו.

בית האבל
בבית האבל אין אומרים ברכת כהנים [ברוב המקומות] וכן אין אומרים תחנון ולמנצח. וצריך לדעת כי אין דין בית האבל אלא כאשר המנין בבית האבל, אבל כשמצטרף למנין ממרפסת ביתו, ואפילו כשיורד לחצר להתפלל, אין לזה דין בית האבל.

מסכות בשבת
לחוששים לאיסור לצאת עם מסכות בשבת, שמעתי מאבי הרה"ח ברוך בענדיט שטיין ז"ל ששמע ממרן זצ"ל לומר בשיעור בביהמ"ד כשאלה האם לברך על אכילת גלידה בסוף הסעודה, ואמר דעתי שיש לברך אך הרוצה להחמיר על עצמו ולא לברך, יחמיר ולא יאכל גלידה. ועל דרך זה י"ל שהרוצה להחמיר ולא לטלטל את המסכה, שיחמיר על עצמו ולא יצא מביתו בשבת כלל, אבל לא שיצא בלי מסכה.

הוספות מהרבנים שליט"א על קובץ שאלות בענין תחנון

נפילת אפים במקום שאין ס"ת בירושלים ת"ו

יש"כ גדול על כל קיצורי הלכות המועילות שהגכם שולחים בוודאי הוא לתועלת הרבים. שמעתי בשם איזה רב שמנהג ירושלים לומר תחנון עם נפילת אפים גם כשאין ס"ת וגם לא שאר ספרים כלל. ועתה ראיתי שבמ"ב דרשו הביאו כן מהרב טיקוצינסקי לנהוג כן בירושלים כי כל מקום בו נקרא לפני ה'. אלא שנזכרתי שמו"ר זצ"ל אחז שזה דווקא בירושלים שבין החומות. (זה היה כבר אחרי כיבוש ירושלים). וכמו שהובא כן מהרב ש"ז אויירבך זצ"ל. אני נוכחתי במנין שהתפלל בו מורי ורבי הגה"צ מערלוי זצוקלה"ה פה בירושלים בקטמון בחדר השיעורים והקפיד שיכניסו ש"ס לחדר שבו התפלל על מנת ליפול אפיים, ואמר שסומך על זה בצירוף שיש באותה קומה ביהמ"ד עם ספר תורה.

הרה"ג מאיר גרוס שליט"א – מו"ץ ברמות ירושלים

במנהג הספרדים בתחנון במנחה לאחר השקיעה

ישר כח גדול על פסקי ההלכה המגיעים מעת לעת. יש להעיר על פסקי ההלכה בענין תחנון שהיה מן הראוי להביא גם מנהגי הספרדים בפרט אחר הקדמתכם שמתאספים מכל החוגים והעדויות. מנהג הספרדים לומר תחנון במנחה. ולענין אחר השקיעה הבאתם דברי הכה"ח, ולמעשה אין בזה מנהג ברור, דעת הבא"ח בפרשת כי תשא שלא לעשות נפילת אפים אחר השקיעה ושם בהלכה ח' מבואר שי"ג מדות אפשר לומר כמה דקות אחר השקיעה [מבואר שם 7 דקות אחר השקיעה ויל"ע] וידי כל ביה"ט. ובאור לציון ח"ב פ"ט וביחו"ד ח"ו סי' ז' כתבו שיש לומר נפילת אפים גם בבין השמשות עד י"ג וחצי דקות אחר השקיעה.

הרה"ג יעקב בן שמעון שליט"א – בני ברק

נפילת אפים במקום שאין ס"ת

שמעתי מהגר"ש גריינמן שליט"א בנו של הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל בעל החו"ב שמרן החזון איש זצ"ל עשה נפילת אפים גם במקום שאין ס"ת ומבלי להתייחס אם יש בו ספרים, וכן נהג אביו זצ"ל. וכן שמעתי ממרן הגר"נ קרליץ זצ"ל לומר במקום שיש ספרים, [וכ"כ בספרו חוט שני (ענינים סוף הלכ' יו"ט אות י') והוסיף שזה דוקא במקום שהספרים מונחים באופן קבוע].
הרה"ג שמואל דוד ריסנר שליט"א – בני ברק

מנהג ויזניץ בתחנון במנחה

בהמשך לנכתב, מרן האמרי חיים זצ"ל לא אמר תחנון אף במנחה גדולה, ומרן הישועות משה זצ"ל כשכיהן כרב השיכון אמר רק במנחה גדולה, אך לאחר שקיבל את ההנהגה לא אמר אף במנחה גדולה. ומרן האדמו"ר שליט"א אומר במנחה גדולה ולא במנחה קטנה, וכן מורה.

מנהג מונקאטש בתחנון במנחה

שלום וברכה אחדשה"ט.
אני למדתי במונקאטש ממתי שהגענו לאמריקה (כיתה ה') עד גיל שש עשרה (חיידר וישיבה), וכן התפללנו במונקאטש בערך עשרים שנה. הפעם הראשונה ששמעתי אנשים חסידים אומרים תחנון במנחה היה לכאורה לא לפני גיל עשרים... במונקאטש לפי ידיעתי לא אומרים תחנון, ראיתי פעם את דברי המנח"א הזה (שאין אומרים כיון דאחר השקיעה), אבל מ"מ לא שמעתי אף פעם תחנון במונקאטש.
יש להוסיף שלא היו מקפידים על השקיעה במונקאטש, התפללו הן לפני והן אחרי השקיעה ובאף מנין לא אמרו תחנון, היו עדיין תלמידים מהמנח"א אז, וקשה להאמין שהם היו אומרים תחנון לפני המלחמה והפסיקו אח"כ, וראה בסידורים נוסח מונקאטש אפילו הראשון – סידור שער יששכר – שלא כתוב שאומרים תחנון במנחה.
בירתי גם אצל משהו במונקאטש בבורו פארק והוא אומר שהמנחת אלעזר "לא רצה" להגיד תחנון במנחה, אשר על כן הוא התפלל מנחה מאוחר לאחר השקיעה, על מנת שהוא יהי פטור הלכתי כיון שלאחר השקיעה לא אומרים.
(האמת היא שראה בדברי תורה שהמנח"א כותב הסיבה למה לאחר תפילת מנחה כיון דהוי דינים ואכמל"ב).
ייש"כ על שליחת ההלכות תמידין כסדרן הצלחה רבה וכטו"ס.

מערכת רחשי לב – לייקווד

תשובה

הג"ר מרדכי גלבר שליט"א רב ביהמ"ד מונקאטש ב"ב אומר שאכן לא אמרו במונקאטש תחנון במנחה, אבל יתכן שזה בגלל שלרוב התפללו אחרי השקיעה, ולכן גם כשהקדימו לא אמרו.

מנהג באיאן בתחנון במנחה

בבאיאן אמרו תחנון עד 13 דקות אחרי השקיעה, כמסופר שאצל הפחד יצחק מבאיאן פ"א היה בי' אלול אחר השקיעה, והחזן לא אמר תחנון כי כבר החל יומא דהילולא של אביו אדמוה"ז מסא"ג. או אז יצא הפחד יצחק מחדרו והורה לומר תחנון.
לעומת זאת אצל הבאיאנער רבי זיע"א לא אמרו תחנון באמריקה כי לא היה לו מניין רק מאוחר אחרי השקיעה. אולם הרבי שליט"א כן מקפיד לומר שיאמרו ואף הורה לחסידים בארה"ב שיאמרו, למעט בקלויז של אדמו"ר זיע"א עצמו שלא אומרים.
אגב יסופר סיפור מעניין שכאשר אדמו"ר מבאיאן למברג הגיע לביקור ארצה לל"ג בעומר, וכידוע בהרבה מקומות היה יו"ט כאשר הרביים ביקרו, והרבה לא נהגו אז לומר תחנון, והיה זאת לעת מנחה אחר שמו"ע נכנס הגבאי ושאל: יתגדל? והנהן הרבי בראשו. לאחר התפילה אמר הרבי שהוא שאל שאלה שאי אפשר להשיב עליה בלאו, (כי בודאי אנו חפצים שיתגדל שמו יתברך).
ברכה והצלחה

הרה"ג חיים אליעזר לודמיר שליט"א – ביתר